

طراحی و ارزیابی برنامه آموزشی حافظه فعال برای بهبود توانایی خواندن دانش آموزان نارساخوان

دکتر الهام سادات زاجی

با نظارت علمی:

دکتر ممسن شکوهی یکتا

استاد دانشگاه تهران

دکتر سعید مسن زاده

دانشیار دانشگاه تهران

سرشناسه : ناجی، الهام سادات، ۱۳۶۴-

عنوان و نام پدیدآور : طراحی و ارزیابی برنامه آموزشی حافظه فعال برای بهبود توانایی خواندن دانش آموزان نارساخوان / الهام سادات ناجی؛ با نظارت علمی سعید حسن زاده، محسن شکوهی یکتا.

مشخصات نشر : تهران: موسسه فرهنگی تربیت نوین، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری : ۲۱۳ص.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۷۵۵-۱-۹

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : کودکان خوانش پریش -- ایران -- آموزش و پرورش -- نمونه پژوهی

Dyslexic children -- Education -- Iran -- Case studies : موضوع

حافظه کوتاه مدت در کودکان -- ایران -- نمونه پژوهی : موضوع

Short-term memory in children -- Iran -- Case studies : موضوع

کودکان ناتوان در یادگیری -- ایران -- آموزش ابتدایی -- نمونه پژوهی : موضوع

Learning disabled children -- Iran -- Education (Elementary) -- : موضوع

Case studies

موضوع : مگردان -- ایران -- نمونه پژوهی

Students -- Iran -- Case studies : موضوع

شناسه افزوده : سن زه، سعید، ۱۳۴۳ -

شناسه افزوده : شکوهی یکتا، محسن، ۱۳۳۸ -

رده بندی کنگره : LC۴۷۰۸

رده بندی دیویی : ۳۷۱/۹۱۴۴

شماره کتاب شناسی ملی : ۶۱۰۲۱۹۰

اثر حاضر برگرفته از پایان نامه دفاع شده در دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران است.

نام کتاب:

طراحی و ارزیابی برنامه آموزشی حافظه فعال برای بهبود توانایی خواندن دانش آموزان نارساخوان

نویسنده:

تر الهام سادات ناجی

نظارت علمی:

دکتر سعید حسن زاده - دکتر محسن شکوهی یکتا

کتاب آرا:

آهسته نیکخواه

طراح جلد:

محدثه جغتایی

ناشر:

مؤسسه فرهنگی هنری تربیت نوین

تیراژ:

۱۰۰ نسخه

نوبت چاپ:

اول - زمستان ۱۳۹۸

قیمت:

۱۸۰۰۰ تومان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

دیبارنگ

ISBN: 978-622-96755-1-9

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۷۵۵-۱-۹

فهرست مطالب

۱۱.....	پیشگفتار
۱۳.....	فصل اول: کلیات پژوهش
۱۳.....	پیش درآمد
۲۲.....	اهمیت و ضرورت پژوهش
۲۶.....	اهداف پژوهش
۲۷.....	فرضیه‌ها، پرسش‌های پژوهش
۲۸.....	معرفی متغیرهای پژوهش
۳۱.....	فصل دوم پیشینه پژوهش
۳۱.....	زیربنای نظری پژوهش
۳۲.....	۱. نظریه پردازش اطلاعات
۳۲.....	۲. نظریه انعطاف‌پذیری عصبی
۳۵.....	پردازش اطلاعات، کارکردهای اجرایی و حافظه فعال
۳۷.....	حافظه فعال
۴۱.....	ناتوانی یادگیری ویژه و نارساخوانی
۴۲.....	۱. نارساخوانی
۴۴.....	۲. ویژگی‌های کودکان نارساخوان
۴۵.....	حافظه فعال و نارساخوانی
۵۰.....	پردازش واج‌شناختی، آگاهی واج‌شناختی و نارساخوانی
۵۲.....	۱. آگاهی واج‌شناختی
۵۳.....	۲. سطوح آگاهی واج‌شناختی
۵۴.....	۳. تحول آگاهی واج‌شناختی
۵۷.....	بازتوانی شناختی
۵۸.....	۱. مکانیسم تاثیر بازتوانی شناختی
۵۸.....	۲. رویکردهای بازتوانی شناختی

آموزش شناختی	۵۹
آموزش حافظه فعال	۶۰
انواع روش های آموزش حافظه فعال	۶۱
۱. آموزش راهبردی حافظه فعال	۶۲
۲. آموزش شناختی حافظه فعال	۶۴
مروری بر پیشینه پژوهش های آموزش شناختی حافظه فعال	۶۵
۱. آموزش های رایانه ای حافظه فعال	۶۶
۲. آموزش های غیررایانه ای حافظه فعال	۷۸
۳. آموزش های - حفظه فعال در زمینه ناتوانی یادگیری با تاکید بر نارساخوانی	۸۴
۴. پژوهش های فراترکیلی در آموزش حافظه فعال	۹۱
مرور کلی پیشینه پژوهشی حافظه فعال و نتیجه گیری	۹۴
فصل سوم روش پژوهش	۹۹
بخش اول: برنامه آموزشی حافظه فعال	۹۹
۱. مراحل طراحی برنامه آموزشی حافظه فعال	۹۹
۱. معرفی و ویژگی های برنامه آموزشی حافظه فعال	۱۰۲
۲. گام های برنامه آموزشی حافظه فعال	۱۰۴
بخش دوم: ارزیابی اثرات برنامه آموزشی حافظه فعال	۱۰۷
جامعه آماری، گروه نمونه و روش نمونه گیری	۱۰۷
ابزارهای پژوهش	۱۰۸
۱. مجموعه آزمون حافظه فعال برای کودکان	۱۰۸
۲. آزمون خواندن و نارساخوانی نما	۱۱۰
۳. آزمون آگاهی واج شناختی	۱۱۲
روش اجرای پژوهش	۱۱۳
موقعیت پژوهش	۱۱۵
شاخص دقت اجرا	۱۱۶
ملاحظات اخلاقی	۱۱۸

۱۱۸	روش‌های تحلیل آماری داده‌ها
۱۱۹	فصل چهارم یافته‌های پژوهش
۱۱۹	اطلاعات جمعیت‌شناختی
۱۲۰	یافته‌های توصیفی
۱۲۰	۱. حافظه فعال
۱۲۲	۲. توانایی خواندن
۱۲۴	۳. آگاهی واج‌شناختی
۱۲۵	یافته‌های استنباطی
۱۲۶	۱. پرسش اول پیش‌ش:
۱۲۷	۲. حافظه فعال (فرضیه اول و دوم پژوهش)
۱۳۴	۳. توانایی خواندن (پرسش‌های دوم، سوم، و چهارم پژوهش)
۱۴۷	۴. آگاهی واج‌شناختی (پرسش پنجم پژوهش)
۱۵۴	۵. پرسش ششم پژوهش:
۱۵۵	فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری پژوهش
۱۵۶	بررسی روایی برنامه آموزشی طراحی‌شده
۱۵۷	انتقال اثر نزدیک: مولفه‌های حافظه فعال
۱۶۱	انتقال اثر دور: متغیرهای توانایی خواندن
۱۶۹	اثرات غیرمستقیم: آگاهی واج‌شناختی
۱۷۲	بررسی پایایی اثرات برنامه آموزشی طراحی‌شده
۱۷۴	بحث و تبیین‌های کلی مرتبط با یافته‌های پژوهش
۱۸۲	نتیجه‌گیری کلی
۱۸۲	محدودیت‌های پژوهش
۱۸۳	پیشنهادها و پژوهش
۱۸۵	منابع و مآخذ
۲۱۳	Abstract

پیشگفتار

جامعه‌فصل نقش تعیین‌کننده‌ای در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان دارد. پژوهش حاضر با هدف بررسی شناسایی اثربخشی برنامه آموزشی حافظه فعال ویژه دانش‌آموزان نارساخوان بر بهبود توانایی خواندن آنها، در دو گام انجام شد. در گام اول، برنامه آموزشی حافظه فعال طراحی شد. رای طراحی برنامه آموزشی علاوه بر چارچوب نظری و مولفه‌های حافظه فعال، مجموعه‌ای از برنامه‌ها، تالیف، و ابزارهای موجود در زمینه آموزش حافظه فعال مورد بررسی و دسته‌بندی قرار گرفتند. اما اعمال به‌دست آمده مبنایی برای طراحی برنامه مورد نظر پژوهشگر در ۲۴ جلسه ۲۵ تا ۳۰ دقیقه‌ای آموزش حافظه فعال شدند. در گام دوم، تاثیر برنامه آموزشی از راه پژوهش نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون، پس‌آزمون، و پی‌گیری همراه با گروه گواه ارزیابی شد. جامعه آماری پژوهش شامل دانش‌آموزان پایه اول تا سوم دوره ابتدایی بود که به مراکز ناتوانی یادگیری شهر تهران مراجعه و تشخیص رسا وانی را دریافت کرده بودند. نمونه شامل ۳۰ نفر از آنها بود که با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و به‌صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و گواه جایگزین شدند. هر یک از افراد گروه آزمایشی به‌صورت انفرادی در برنامه آموزشی شرکت کرد. ابزارهای پژوهش شامل مجموعه آزمون حافظه فعال برای کودکان (حاف‌بک؛ پیکرینگ و گترکول، ترجمه ارجمندنیا، ۱۳۹۶)، آزمون خواندن و نارساخوانی (نما؛ کرمی‌نوری و مرادی، ۱۳۸۷)، و آزمون آگاهی واج‌شناختی (سلیمانی و دستجردی کاظمی، ۱۳۸۲) بود. یافته‌ها با استفاده از تحلیل واریانس چندمتغیری با اندازه‌گیری

مکرر نشان‌دهنده اثربخشی برنامه بر مولفه‌های شنیداری و دیداری حافظه فعال، مولفه‌های درست‌خوانی، روان‌خوانی، و درک خواندن، و مولفه آگاهی واجی در گروه آزمایشی بود. با این وجود، در مولفه‌های آگاهی هجایی و آگاهی درون‌هجایی بهبود معناداری دیده نشد. اندازه اثرهای به‌دست‌آمده تاثیر مطلوب برنامه آموزشی را نشان دادند و اثرات برنامه آموزشی در مرحله پیگیری پایدار ماندند. از این رو، می‌توان سودمندی برنامه آموزشی حافظه فعال ویژه دانش‌آموزان ارساخوان را در ارتقای حافظه فعال و توانایی خواندن آنها، تایید کرد.

کلید واژه‌ها: برنامه آموزشی حافظه فعال؛ حافظه فعال شنیداری؛ حافظه فعال دیداری؛

نارساخوانی